

תוכן

3	מבוא
4	המהפכה התעשייתית
4	התפתחות ומאפייני המהפכה התעשייתית
4	סיבות היסטוריות למהפכה
5	השלכות חברתיות של המהפכה התעשייתית
6	מעמד הבורגנות
6	השתתפות נשים בשוק העבודה
6	הגדרת עבודת נשים
7	עבודת נשים בתקופת המהפכה התעשייתית
9	שלבי התפתחות עבודת והשכלת נשים
9	התפתחות עבודת נשים ומעמדן ארצות הברית
16	התפתחות עבודת נשים ומעמדן בצרפת
17	התפתחות עבודת נשים ומעמדן במדינות נוספות
19	הפערים בין נשים וגברים בשוק העבודה
23	דיון
24	סיכום
26	ביבליוגרפיה

מבוא

המהפכה התעשייתית שהחלה באנגליה באמצע המאה השמונה עשרה, נמשכה עד אמצע המאה התשע עשרה והתפשטה לשאר מדינות אירופה, לארצות הברית ולמדינות רבות נוספות בעולם, סמנה את סופו של עידן כלכלי וחברתי ופתחה את העידן הטכנולוגי והשיפורים התעשייתיים הנמשכים ברצף למעשה עד ימינו אנו. המהפכה התעשייתית תרמה לשינוי אופי אמצעי וקווי הייצור ההמוני וליצירת ניידות והגעה נגישה יותר למקומות שונים עקב פיתוח התחבורה הממונעת. כמו כן היא יצרה שינויים סוציאליים, חברתיים ודמוגרפיים רבים. במיוחד ניתן לציין את ההגירה לעיר ועזיבת הכפרים והעיירות הקטנות, התפתחות המעמד הבורגני שהתחרה במעמד האצולה הקיים, ירידת מעמד אנשי הדת והכמורה כמעמד שליט ומשפיע והתפתחות מעמד הפועלים, הפרולטריון.

המהפכה התעשייתית סמנה גם את תחילתה של מהפכה בנושא עבודת ומעמד נשים בחברה המערבית. הנשים שהיו מועסקות עד ובמהלך המהפכה, בעיקר בעבודות חקלאות ובעבודות בעסקים קטנים כעזרה למשפחה בתשלום חלקי או ללא תשלום כלל, החלו לאט ובהדרגה להשתלב במסלולים שונים ובמקצועות רבים יותר בשוק העבודה. דרך השתלבות זאת ולאחר מכן דרך רכישת ידע מקדים ולימודים וביצוע שינוי בסדרי העדיפויות של משפחה לעומת עבודה, נסללה הדרך למהפכה האמתית של תעסוקת נשים והתחלת השינוי במעמדן ותפישת מקום בשוק העבודה בחברה המודרנית.

בחלק הראשון של העבודה ניתנת סקירה קצרה על המפכה התעשייתית, שורשיה, לוחות זמנים והנושאים שאפיינו אותה במיוחד. לאחר מכן מוצגים השינויים הסוציאליים, חברתיים המרכזיים שאפיינו מהפכה זאת והמעמדות החדשים שנוצרו.

בחלקה השני של העבודה המיקוד הינו בנושא תעסוקת נשים ומעמדן. דרך הגדרה של אלמנט התעסוקה לנשים והבעיות באיסוף מידע ממאות קודמות ובהמשך תיאור מצב תעסוקת הנשים בזמן המהפכה התעשייתית ולאחר מכן לאורך כל השנים עד ימינו אנו. הסקירה מבוצעת דרך חלוקה למספר פאזות מרכזיות בתהליכי ההתפתחות של תעסוקת ומעמד נשים.

בחלקה השלישי של העבודה מוצג דיון להסבר השינויים בתעסוקת הנשים והקשר בין השתלבות הנשים בשוק העבודה והשינוי בסטטוס שלהם לאורך השנים. ולבסוף סיכום הנושא.

המהפכה התעשייתית

התפתחות ומאפייני המהפכה התעשייתית

המהפכה התעשייתית (The Industrial Revolution) הינו השם שניתן לשורה ארוכה של שינויים כלכליים, אקולוגיים ובעיקר טכנולוגיים. שינויים אלו התרחשו בהתחלה באנגליה ואחר כך התפשטו לשאר מדינות אירופה ואף לארצות הברית. החוקרים ממקמים את המהפכה התעשייתית החל מאמצע המאה השמונה עשרה, בסביבות 1760 ועד בערך לאמצע המאה התשע עשרה. אם כי חלק מההתפתחויות שהובילו למהפכה התעשייתית החלו כבר בבריטניה לפני 1760. במסגרת מהפכה זאת נכנסו שינויים רבים הקשורים בעיקר למיכון בייצור התעשייתי ובייצור החקלאי והביאה גם להגדלת מספר התושבים שעברו מאזורים חקלאיים וכפרים, לערים הגדולות בעקבות ההזדמנויות התעסוקתיות שנוצרו בהן. את המונח עצמו טבעו במאה התשע עשרה הוגי הדעות פרידריך אנגלס ולואי אוגוסט בלנקי (McCloskey, 1981).

שינוי מרכזי במהפכה התעשייתית היה התפתחות שיטות התחבורה היבשתית וזאת בשל המצאת מנוע הקיטור על ידי ג'יימס וואט בבריטניה. כתוצאה מהמצאה זאת, התפתחה התחבורה באמצעות רכבות, רכבים פרטיים אוניות הקיטור וכמו כן החל שימוש בפסי ייצור המוני במפעלים. המצאות מרכזיות נוספות שאפיינו תקופה זאת היו מכונות הדפוס האוטומטיות, מערכות ממוכנות לטווייה והאריגה. המיכון שהתפתח בתחומי התעשייה השונים ובתחבורה מאופיין בשימוש גובר והולך בדלק פוסילי כאשר המרכזי בהם הוא הפחם (לאחר מכן הגיע גם השימוש בנפט ונגזרותיו) פיתוחים אלו שינו לחלוטין את פני תעשיית הטקסטיל והיוו חלק מעוד חידושים רבים (Goldstone, 1996). בנוסף מיוחסת למהפכה התעשייתית, התחלה של תרבות המעודדת צריכה של שירותים ומוצרים כערך מרכזי בחיים ולא בהכרח כצורך קיומי, בנוסף לכך שעקב עליית התגמול מהעבודה אנשים החלו לצרוך יותר. המהפכה התעשייתית היותה תהליך של שינוי משאבים שהביא להגדלת הדרישה לצריכת מוצרים ושירותים והגדלת ההיצע בתחום ייצור מוצרים (De Vries, 1994).

סיבות היסטוריות למהפכה

המהפכה התעשייתית החלה באירופה ובראש ובראשונה בבריטניה. לדעת חוקרים רבים בשל הסחר הבינלאומי וההתפשטות הקולוניאלית של מעצמות כמו בריטניה והאימפריה ההבסבורגית ששלטה במרכז ובמערב אירופה. והסתמכות כלכלתן על סחר בעבדים ועל אוצרות טבע שנכרו בשטחים שתחת שליטתן. המדינות הקטנות יותר כמו אנגליה, הולנד וערים עצמאיות כמו גנואה וונציה באיטליה ואנטוורפן בהולנד, פנו יותר לכיוון של שימוש בסחר בינלאומי. סחר זה יכול היה להתפתח בחופשיות עקב חוסר היכולת של השלטון המרכזי לכפות חסמים ומגבלות בתוך המדינות עצמן. השווקים באנגליה החלו לעבור שינוי והתאמה למציאות החדשה מכלכלה המבוססת על ייצור חקלאי לצריכה עצמית לכלכלה אשר עוסקת בייצור זעיר ובסחר בינלאומי. האיכרים עברו לעבוד בתעשייה זעירה, במיוחד בתחומי הטקסטיל. בשל העיסוק בסחר נהנו איכרים וחקלאים וכן תעשיינים זעירים מרווחים גדולים יותר על עבודתם. רווחים אלו הופנו בחלקם לשיפור התיעוש החקלאי ולשיפור התיעוש והמיכון בעסקים הקטנים.